

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

หลักนิติธรรมสากลกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
Internatinal Rule of Law and the Protection of Human Rights

จัดทำโดย นางสาวราตรี ศรีสถิตย์วัฒนา

รหัส 590428

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม หลักสูตร
“หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ 4
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

เรื่อง หลักนิติธรรมสากลกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

1. คำนิยามและลักษณะของหลักนิติธรรม

1.1 ความเป็นมาของหลักนิติธรรม “หลักนิติธรรม” เป็นหลักการสำคัญที่มีถูกหยิบยกขึ้นมา กล่าวอ้างเพื่อสนับสนุนความชอบธรรมในการบังคับใช้กฎหมายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ถูกบังคับใช้หากในความเป็นจริงแล้วการนิยามความหมายของหลักการดังกล่าวกลับไม่สามารถอธิบายได้อย่างเป็นรูปธรรม ในปีพ.ศ. 2547 นายโคฟี อันนัน ซึ่งดำรงตำแหน่ง เลขาธิการแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้เสนอนิยามความหมายของหลักนิติธรรม ว่า “หลักนิติธรรม หมายถึง หลักการที่บุคคลทุกคน ทุกสถาบัน ทุกองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประเทศนั้นๆ มีหน้าที่รับผิดชอบต่อกฎหมายต่างๆ ที่ได้ประกาศใช้ที่ได้บังคับใช้อย่างเท่าเทียม และได้มีการใช้ตัดสินพิพากษาอย่างอิสระ และสอดคล้องกับบรรทัดฐานและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน

หลักนิติธรรม ที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า คือ หลักการปกครองด้วยกฎหมายแต่คำจำกัดความหรือความหมายที่แท้จริงของหลักนิติธรรมนั้น มีรายละเอียดที่แตกต่างออกไปในแต่ละประเทศด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรม การเมือง สังคม รวมทั้งวิวัฒนาการของกฎหมายในประเทศนั้นๆ ด้วย หลักนิติธรรมในยุคโบราณสำหรับหลักนิติธรรมจริงๆแล้วพบว่าหลักนิติธรรมมีมาตั้งแต่สมัยอารยธรรมบาบิโลนแล้ว ในประมวลกฎหมายของพระเจ้าฮัมมู ราบี ในช่วง 1760 ปีก่อน คริสตกาล ซึ่งถือเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุด อันเกิดจากพระเจ้าฮัมมูราบีที่ ต้องการรวมดินแดนต่างๆเข้าด้วยกันจึงสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกันในการปฏิบัติทางการค้าและการให้อำนาจกษัตริย์ภายใต้ระบบการควบคุมดูแลโดยผู้พิพากษา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานในปัจจุบันนี้แล้ว ประมวลกฎหมายนี้ค่อนข้างเคร่งครัดมาก การกระทำผิดทางอาญาหลายอย่างมีโทษประหารชีวิตหรือการทรมาน

อย่างไรก็ตามเป็นเรื่องน่าทึ่งในเรื่องการใช้แนวความคิดที่ว่า ทางการควรอยู่ภายใต้กฎหมาย กฎหมายจะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎสาธารณะไม่เป็นความลับ ไม่ใช่กฎหมายของพระเจ้า และกฎหมายควรจะมีประสิทธิภาพ และถูกนำมาปรับใช้อย่างยุติธรรมโดยผู้พิพากษาในยุคกรีก หลักนิติธรรมได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดในการค้นหาหลักการปกครองที่ดีที่สุด เพลโตนักปราชญ์ชาวกรีกเคยเสนอว่า การปกครองที่ดีที่สุดคือการปกครองโดยราชานักปราชญ์ ซึ่งต้องเป็นทั้งคนเก่งและคนดีมีคุณธรรมประจำใจ แต่เนื่องจากในความเป็นจริงแล้วเพลโตไม่สามารถหาคนที่สมบูรณ์แบบเช่นนั้นได้ จึงได้หันมาให้ความสำคัญกับการปกครองโดยกฎหมายโดยเสนอว่ากฎหมายเป็นสิ่งสูงสุดและการปกครองจะต้องดำเนินตามกฎหมาย หากสังคมสามารถสร้างระบบกฎหมายที่ดีและเป็นธรรมขึ้นมาให้คนประพฤติปฏิบัติตามได้ แม้แต่คนชั่วก็ยังสามารถมีทางทำความดีขึ้นมาได้ ต่อมา อริสโตเติล ปรัชญาเมธีคนสำคัญอีกคนในยุคนั้น ผู้ซึ่งเป็นศิษย์และได้รับแนวความคิดมาจากเพลโตยังได้กล่าวไว้ว่า การปกครองที่ดีไม่ใช่การปกครองโดยปุถุชน หากแต่เป็นการปกครองโดยเพราะการปกครองโดยปุถุชนย่อมเสี่ยงต่อการปกครองตามอำเภอใจ ขณะที่การปกครองโดยกฎหมายเอื้ออำนวยต่อการที่จะมีความเสมอภาค และเสรีภาพมากกว่า เพราะหากมีการปกครองโดยหลักนิติธรรมอยู่จริง ทุกคนก็也将มีความเสมอภาคกันในสายตาของกฎหมาย และมี

เสรีภาพ คือ ปราศจากความหวาดกลัวว่าจะมีการใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยผู้ปกครองซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมที่เราพูดถึงกันในปัจจุบันนั่นเอง

1.2 หลักนิติธรรมในบริบทสังคมไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 3 วรรคสอง ได้บัญญัติให้ “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” อันถือเป็น ครั้งแรกที่ได้มีการบัญญัติคำว่า “หลักนิติธรรม” ไว้อย่างชัดเจน ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมณ์สำคัญ เพื่อวางกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้ง องค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม การปฏิบัติหน้าที่ทั้งหลายจะต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และในการบังคับใช้กฎหมายจะต้องเป็นไปโดยถูกต้องและเที่ยงธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้โดยจะใช้อำนาจรัฐในลักษณะที่ ปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับไม่ได้ หากพิจารณาเจตนารมณ์ของร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 ของ คณะกรรมาธิการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์เจตนาเหตุและตรวจรายงานการประชุม สภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็ไม่ปรากฏการอธิบายถึงความแตกต่างในรายละเอียดของหลักการทั้งสองเช่นเดียวกัน คงมีเพียงการอธิบายว่า “หลักนิติธรรม” มีที่มาจากหลักกฎหมายของกลุ่มประเทศกฎหมายตามจารีตประเพณี ส่วนหลักนิติรัฐมีที่มาจากหลักกฎหมายของกลุ่มประเทศกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือประมวลกฎหมาย

จากกรณีที่ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน UN ย้ำไทยเคารพสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น นายเสข วรรณเมธี อธิบดีกรมสารนิเทศและโฆษกกระทรวงการต่างประเทศกล่าวถึงกรณี นายไซอิด ราเอ็ดอัล ฮุสเซน ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแสดงความหวังกังวลต่อสถานการณ์ในประเทศไทยว่ารัฐบาลไทยให้ความสำคัญต่อข้อห่วงกังวลของข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือถึงข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา ได้ประสานงานกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติอย่างใกล้ชิด โดยได้ชี้แจงในประเด็นสำคัญหลายประเด็น

ประเด็นแรกประเทศไทยเคารพหลักการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในฐานะที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยและการป้องกันความแตกแยกในสังคมด้วย เนื่องจากขณะนี้ ประเทศไทยอยู่ในช่วงของการปฏิรูปเพื่อนำสู่ความสามัคคีภายในชาติและประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.)ที่ 13/2559 เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายปราบปรามอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นปัญหาที่สังคมมานานในสังคมไทย โดยมุ่งหวังให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างสงบสุข ปราศจากการข่มขู่ คุกคามของผู้มี

อิทธิพล โดยได้ให้อำนาจแต่งตั้งนายทหารเป็นผู้สนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาโดยในการดำเนินคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นพนักงานสอบสวนและทำสำนวนยื่นฟ้องดำเนินคดีในศาลพลเรือน คำสั่งดังกล่าวจะทำให้การดำเนินการตามนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หากเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางมิชอบ ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องพฤติกรรมดังกล่าวได้

สำหรับคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 14/2559 เรื่องคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการกำหนดอำนาจหน้าที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมแนวทางการดำเนินงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งด้านความมั่นคงและการพัฒนาพื้นที่ให้มีการบูรณาการและมีเอกภาพมากยิ่งขึ้น และในส่วนของกรร่างรัฐธรรมนูญเป็นกระบวนการที่เปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุม โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้รับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการปรับแก้ รวมถึงข้อเสนอแนะของกระทรวงการต่างประเทศเกี่ยวกับประเด็นสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีส่วนที่สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติด้วย ซึ่งเป็นประเด็นที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแสดงความชื่นชมไทย

สำหรับพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญโดยสาธารณชนเป็นไปโดยสงบเรียบร้อยในช่วงก่อนการลงประชามติ ในวันที่ 7 สิงหาคม 2559 โดยประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติโดยสุจริตและไม่ขัดต่อกฎหมาย ทั้งนี้ ผลการลงประชามติย่อมขึ้นอยู่กับดุลพินิจของประชาชน ในการนี้ รัฐบาลไทยพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศและภาคส่วนต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ และต่อเนื่องต่อไป (<http://www.matichon.co.th/news/114625> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2559)

1.3 หลักนิติธรรมสากลเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน แนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรมสากลเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน เป็นการรวมกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประกอบด้วยประเทศ 10 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย ทั้งนี้ หลักนิติธรรมสากลเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมครั้งแรกในภูมิภาคอาเซียนโดยเริ่มจากการให้การรับรองกฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ทำให้อาเซียนมุ่งไปสู่การเป็นแบบการปกครองร่วมกันและอาเซียนได้แสดงชัดเจนถึงพันธสัญญาในการสร้างเสริมปรับปรุงหลักนิติธรรมสากลให้ดียิ่งขึ้น ในแง่ของการใช้และความหมายที่องค์การสหประชาชาติกำหนดกฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้จัดระบบการยึดหลักนิติธรรมสากล และปัจจุบันได้เชื่อมโยงสิทธิมนุษยชนในฐานะเป็นวัตถุประสงค์และหลักการหลักของอาเซียนซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะสนับสนุนโดยในกฎ

บัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นธรรมนูญหลักของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(ASEAN) ระบุว่า“ประเทศสมาชิกของประชาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องยึดมั่นหลักนิติในการเคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน” นอกจากนั้น มาตรา 1 (7) ของกฎบัตรยังกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของอาเซียนประการหนึ่งว่า “เพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรม ตลอดจนส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐสมาชิกอาเซียน” เป็นต้น

จากการศึกษา ASEAN Responses to Trafficking in Person Study โดย มร.วิลเลียม พรีโทเรียล ได้ศึกษาเรื่องการค้ามนุษย์ในกลุ่มอาเซียนแต่ละประเทศ พบว่า การค้ามนุษย์ในแต่ละประเทศมีดังนี้

1. บรูไน มีข้อมูลด้านการค้ามนุษย์ในประเทศบรูไนค่อนข้างน้อยมาก โดยรัฐบาลบรูไนได้รายงานเมื่อปี 2547 ว่าไม่พบการค้ามนุษย์ในประเทศแต่อย่างไร

2. กัมพูชา เป็นประเทศต้นทาง ปลายทางและทางผ่านของการค้ามนุษย์ พบว่ากัมพูชามีการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในอัตราสูงทั้งภายในประเทศกัมพูชา และที่ส่งผ่านไปประเทศอื่นผู้หญิงและเด็กถูกค้าเพื่อให้บริการทางเพศและทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยในกรุงเทพมหานครเพื่อขอทาน ขายดอกไม้ และแรงงานอื่นๆ โดยมีสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้นและถูกแสวงหาผลประโยชน์และถูกควบคุม โดยกลุ่มอาชญากรรม ซึ่งชาวกัมพูชายังถูกค้าเพื่อประโยชน์ด้านแรงงานอื่นๆ ด้วย เช่น เด็กและผู้หญิงอาจให้ทำงานรับใช้ในบ้านเยี่ยงทาส โดยไม่ได้รับค่าจ้าง ส่วนผู้ชายถูกส่งให้ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ก่อสร้าง งานในไร่ หรือในเรือประมง การค้าเด็กในกัมพูชามีมากขึ้นเนื่องจากมีเด็กกำพร้ามากขึ้นเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ รวมทั้งยังมีการหลอกลวงจากการรับเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อประโยชน์ทางด้านการค้ามนุษย์

3. อินโดนีเซีย เป็นประเทศต้นทางการค้ามนุษย์ภายในประเทศและการใช้แรงงานเด็กซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ในประเทศอินโดนีเซีย โดยมีคนตกเป็นเหยื่อรับใช้ในบ้าน ร้านอาหารและธุรกิจให้บริการทางเพศ รวมทั้งเรือประมง การค้ามนุษย์ในอินโดนีเซียมีหลายรูปแบบและเกิดขึ้นได้ทุกระหว่างการเดินทางของชายและหญิง ทั้งในช่องทางที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง จนบางคนต้องถูกขายไปเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในบ้านเรือนและเป็นผู้บริการทางเพศ โดยผู้หญิงบางกลุ่มได้เดินทางไปทำงานเป็นแม่บ้านในประเทศตะวันออกและตกเป็นเหยื่อทางเพศของผู้ว่าจ้าง

4. ลาว เป็นประเทศต้นทาง ไม่พบหลักฐานการค้ามนุษย์ในประเทศลาวมากนัก แต่มีการใช้ลาวเป็นประเทศทางผ่านไปยังประเทศที่สาม การค้ามนุษย์เกิดขึ้นเมื่อมีการเดินทางโยกย้ายจากประเทศลาวสู่ประเทศไทยแต่ไม่มีสถิติที่แน่นอน

5. มาเลเซีย เป็นประเทศปลายทาง ไม่มีรายงานที่แน่ชัดว่ามาเลเซียเป็นประเทศทางผ่าน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของประเทศมาเลเซีย ได้ตีพิมพ์รายงานการค้ามนุษย์ของมาเลเซียครั้งแรกเมื่อปี 2547 หลังจากพบว่ามีความเชื่อว่ามีชาวต่างชาติจำนวนมากถูกควบคุมตัวในคุกสำหรับสตรี ซึ่งพบว่าผู้หญิงที่ถูกจับกุมเนื่องจากหนังสือเดินทางเข้าประเทศหรือวีซ่าหมดอายุ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้หญิงที่เข้ามาทำงานใน

มาเลเซียจะถูกชักชวนให้มาทำงานในร้านอาหาร ซูเปอร์มาร์เก็ต และให้ขายบริการทางเพศ แต่ไม่มีรายงานที่แน่ชัดว่ามีการค้ามนุษย์ที่แน่ชัดในมาเลเซีย

6. เมียนมาร์ การค้ามนุษย์ที่เกิดในเมียนมาร์ พบว่าเป็นต้นทางของการค้ามนุษย์ โดยมีปลายทางคือประเทศไทย และมีปรากฏว่ามีชาวพม่าตกเป็นเหยื่อจำนวนมากเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทั้งในประเทศจีนและมาเลเซีย ส่วนใหญ่ชาวเมียนมาร์จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศมากกว่าในประเทศ โดยเฉพาะผู้อพยพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชาวเมียนมาร์ที่เดินทางเข้าประเทศอื่นโดยไม่ได้ตั้งใจมักตกอยู่ในสถานการณ์การค้ามนุษย์ หรือสมัครใจก็ตามสุดท้ายก็ตกเป็นเหยื่อ เช่น กรณีเด็กจากพม่าที่ถูกแสวงหาประโยชน์ในประเทศไทย ขายดอกไม้ ขอบทาน และทำงานเป็นเด็กรับใช้ในบ้าน หากเป็นเด็กหญิงยังไม่มีข้อมูลยืนยันที่ชัดเจนเรื่องการค้ามนุษย์เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่คาดหมายได้ว่าผู้ชายชาวเมียนมาร์บางส่วนถูกค้ามนุษย์ในลักษณะของการก่อสร้าง หรือ การใช้แรงงานในโรงงาน และธุรกิจในเรื่องประมง ส่วนผู้หญิงก็จะให้ไปแต่งงานและถูกให้ขายบริการทางเพศ และยังมีการซื้อขายเด็กทารกเพศชายเพื่อธุรกิจรับบุตรบุญธรรมด้วยเช่นกัน

7. ฟิลิปปินส์ การค้ามนุษย์ในฟิลิปปินส์เป็นทางการค้ามนุษย์ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของฟิลิปปินส์ จากการรายงานพบว่าชาวฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่จะเดินทางจากพื้นที่ยากจนสู่เมืองใหญ่ที่เจริญกว่า เช่น การเดินทางเข้าเมืองหลวงหรือกรุงมะนิลา เพื่อหางานทำ ผู้หญิงและเด็กมักจะถูกค้าหรือถูกหลอกไปเพื่อธุรกิจทางเพศ และงานรับใช้ในบ้าน โดยได้รับผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่า และมีชาวฟิลิปปินส์ลักลอบเดินทางเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย โดยใช้เส้นทางตอนใต้ของประเทศฟิลิปปินส์เข้าสู่ประเทศมาเลเซีย การค้ามนุษย์และการใช้แรงงานเด็กเกิดขึ้นมากในพื้นที่เสี่ยง เช่น แถบชายแดน หญิงชาวฟิลิปปินส์จำนวนมากเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นในฐานะผู้ให้ความบันเทิงและส่วนใหญ่แล้วเป็นการเดินทางโดยสมัครใจโดยผู้หญิงกลุ่มนี้มีโอกาสสูงมากที่จะตกเป็นเหยื่อของการบังคับการค้าการให้บริการทางเพศ หรือเกิดภาระหนี้จ่ายไม่ได้

8. สิงคโปร์ มีข้อมูลเพียงเล็กน้อย รัฐบาลสิงคโปร์ระบุว่าสิงคโปร์เป็นประเทศปลายทาง ตำรวจสิงคโปร์ระบุว่าจากรายงานการบังคับการค้าประเวณีจำนวน 30 รายในปี 2545 – 2547 มีเพียงไม่กี่คดีที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อการค้ามนุษย์และในจำนวนเหยื่อการค้ามนุษย์เพศหญิง จำนวน 5 ราย ระบุว่าถูกหลอกให้มาทำงานในบ้านประเทศสิงคโปร์แต่หลังจากที่เดินทางมาถึงสิงคโปร์แล้วพวกเขาถูกชักจูง บังคับ และข่มขู่ให้ขายบริการทางเพศ

9. ไทย ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ทางผ่าน และประเทศปลายทางการค้ามนุษย์ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน การเดินทางเข้าพรมแดนอย่างผิดกฎหมาย ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการค้ามนุษย์ เพื่อให้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร ธุรกิจการประมง และการค้าประเวณี เด็กส่วนใหญ่จากกัมพูชาถูกค้าเพื่อมาเป็นขอทานและขายของบนถนนในย่านการท่องเที่ยว

10. เวียดนาม การค้ามนุษย์เกิดขึ้นในเวียดนามโดยมาจากพื้นที่ยากจนมาสู่เมืองใหญ่ และจากเวียดนามไปสู่ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคโดยไม่ทราบช่องทางเดินทางและประเทศปลายทางที่แน่นอน แต่พบว่าชาวเวียดนามจากตอนเหนือส่วนใหญ่ถูกค้าไปประเทศจีน และจากตอนใต้ไปกัมพูชา ใต้หวัน และ

ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคประเทศปลายทางภายในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และภายนอกอาเซียน ได้แก่ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกง กรณีในประเทศจีนต้องการผู้หญิงเวียดนามไปแต่งงานทำงานบ้านและงานอื่นๆ สำหรับการค้าผู้หญิงเวียดนามไปกัมพูชาคือการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ โดยกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่มักมีอายุต่ำกว่า 18 ปีและมีภาระหนี้จำยอม

ดังนั้น หลักนิติธรรมสากลและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ผลมาจากคำนิยามหลักนิติธรรมขององค์การสหประชาชาติ โดยแสดงออกมาเริ่มจากในกฎบัตรอาเซียนปฏิญญาและเอกสารต่างๆ ของอาเซียน ตลอดจนการจัดตั้งหน่วยงานและคณะกรรมการต่างๆ จัดทำโครงการและแนวทางต่างๆ เพื่อเป็นกลไกการสนับสนุนการทำงานให้บรรลุ เป้าหมายตามกฎบัตรอาเซียนในเรื่องหลักนิติธรรมสากลและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

หลักนิติธรรมสำหรับสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน หลักนิติธรรมสากลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนโดยเริ่มจากคำนิยามขององค์การสหประชาชาติที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และการใช้กฎบัตรอาเซียนเป็นจุดเริ่มต้นในการทำการวิเคราะห์โดยได้ระบุหลักการสำคัญสี่ประการของหลักนิติธรรมสากลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในอาเซียนซึ่งมีลักษณะเป็นตัวชี้วัดดังกล่าว ดังนี้

1. รัฐบาลรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ภายใต้กฎหมายที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นหรือไม่
2. กฎหมายและกระบวนการในการจับกุมกักขังและลงโทษนั้นมีอยู่โดยเปิดเผยชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นการทำตามอำเภอใจหรือไม่ หลักการนี้เกี่ยวข้องกับการนำกฎหมายอาญาของรัฐมาใช้เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิในการมีเสรีภาพการไม่เลือกปฏิบัติความปลอดภัยของบุคคลและความเป็นธรรมในการดำเนินกระบวนการของกฎหมาย
3. บุคคลได้เข้าถึงความยุติธรรมในฐานะที่เป็นกระบวนการที่กฎหมายได้บัญญัติขึ้น และบังคับใช้นั้นสามารถเข้าถึงได้อย่างยุติธรรมได้ถูกนำไปใช้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค
4. ได้มีการบริหารจัดการด้านการยุติธรรมโดยสถาบันยุติธรรมและสถาบันศาลที่มีความสามารถเป็นกลางและเป็นอิสระ

หลักพื้นฐานสำหรับการนำหลัก นิติธรรมสากลไปปฏิบัติให้เกิดผลในอาเซียนโดยที่ความสำเร็จ จุดอ่อนและความก้าวหน้าของประเทศในอาเซียนแต่ละประเทศสามารถวัดค่าออกมาได้ โดยมี ตัวชี้วัด ดังนี้

หลักการสำคัญประการที่ 1 รัฐบาลเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแทนอยู่ภายใต้กฎหมายโดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

1. มีการกำหนดอำนาจของรัฐบาลและวัดการใช้อำนาจนี้ โดยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายพื้นฐานอื่นใช่หรือไม่
2. กฎหมายขั้นพื้นฐานสามารถถูกแก้ไขหรือถูกยกเลิกชั่วคราวตามกฎหมายเกณฑ์และกระบวนการที่ระบุในกฎหมายขั้นพื้นฐานได้หรือไม่

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมถึงตำรวจและเจ้าหน้าที่ของศาลมีหน้าที่รับผิดชอบภายใต้กฎหมายสำหรับการประพฤติของเจ้าหน้าที่รวมถึงการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตนการกระทำที่เกินอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และการละเมิดสิทธิขั้น พื้นฐานใช่หรือไม่

หลักการสำคัญ ประการที่ 2 กฎหมายและกระบวนการสำหรับจับกุม กักขัง และลงโทษมีอยู่และได้ประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ขอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นไปตามอำเภอใจโดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

1. กฎหมายและวิธีพิจารณาทางอาญารวมถึงกฎเกณฑ์ด้านการบริหารที่ทำให้มีการกักขัง หรืออย่างอื่นที่มีผลเป็นบทลงโทษได้มีการเผยแพร่และสามารถเข้าถึงได้ในรูปแบบที่ทันสมัยและเผยแพร่ในภาษาทางการ

2. กฎหมายที่สามารถเข้าถึงได้เป็นที่เข้าใจได้ และไม่มีผลย้อนหลังได้มีการนำไปใช้ในวิถีทางที่สอดคล้องและคาดการณ์ได้แก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันรวมถึงหน่วยงานที่มีอำนาจของรัฐและมีลักษณะสอดคล้องกับกฎหมายอื่นๆ ที่ใช้บังคับอยู่หรือไม่

3. กฎหมายเหล่านี้ได้ให้อำนาจการกักขังในเชิงป้องกันเชิงบริหารโดยไม่มีข้อกล่าวหาหรือการไต่สวนพิจารณาคดีระหว่างหรือนอกภาวะเหตุฉุกเฉินที่แท้จริงหรือไม่

4. กฎหมายเหล่านี้ได้คุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาจากการปฏิบัติที่ไร้กฎเกณฑ์หรือเกินอำนาจทางกฎหมายหรือการลงโทษรวมถึงการปฏิบัติที่ขาดมนุษยธรรมการทรมานการจับกุมตัวตามอำเภอใจการควบคุมตัวที่ไม่มีข้อกล่าวหาหรือการไต่สวนและการฆ่าที่เกินอำนาจศาลโดยรัฐ หรือไม่สิทธิในการออกหมายศาลเรียกตัวบุคคลให้มาปรากฏต่อหน้าศาลถูกจำกัดในเหตุการณ์ใดหรือไม่

5. กฎหมายต่างๆ เหล่านี้ ได้มีข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์หรือไม่

6. บุคคลผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดได้มีวิธีการในการเข้าถึงที่ปรึกษากฎหมายที่เขาเลือกได้ทันทีและสม่ำเสมอและมีสิทธิที่จะให้ที่ปรึกษานั้นเป็นตัวแทนในแต่ละขั้นตอนกระบวนการที่สำคัญ โดยศาลมอบหมายการเป็นตัวแทนที่มีอำนาจของผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่มีเงินจ่ายค่าทนายหรือไม่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งถึงสิทธิดังกล่าวหากพวกเขาไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายหรือไม่

7. กฎหมายเหล่านี้ ได้รับประกันถึงสิทธิในการได้รับทราบข้อกล่าวหาในเวลาที่เหมาะสมของผู้ถูกกล่าวหาที่มีเวลาที่เพียงพอในการเตรียมต่อสู้ข้อกล่าวหาและสื่อสารกับที่ปรึกษากฎหมายของเขาหรือไม่

8. กฎหมายได้รับประกันถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาในศาลโดยไม่มีเหตุชักช้า ได้มีการพิจารณาคดีในศาลต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหาผู้กล่าวหาได้มีโอกาสมาสู้คดีในศาลด้วยตนเองและได้มีการซักถามหรือซักถามทนายพยานและหลักเกณฑ์ที่กล่าวหาเขาหรือไม่

9. กฎหมายเหล่านี้ ได้ให้สิทธิในการอุทธรณ์การพิสู จนว่ากระทำความผิดและหรือการลงโทษในศาลที่สูงกว่าต่อไปตามกฎหมายหรือไม่

10. กฎหมายเหล่านี้ ห้ามใช้การสารภาพที่เป็นการบีบบังคับในฐานะเป็นรูปแบบหนึ่งของหลักฐานและกฎหมายเหล่านี้รับรองสิทธิของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาในการที่จะไม่ให้ปากคำใดๆ ทั้งสิ้นหรือไม่

11. กฎหมายเหล่านี้ ห้ามบุคคลจากการถูกพิจารณาในศาลหรือถูกลงโทษอีกสำหรับความผิดที่พวกเขาได้ถูกตัดสินว่าผิดหรือมีคำตัดสินว่าไม่มีความผิดไปแล้วหรือไม่

12. กฎหมายเหล่านี้ให้สิทธิในการได้รับการเยียวยาที่เกิดผลและในเวลาอันควรจากศาลที่มีอำนาจสำหรับการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

หลักการสำคัญ ประการที่ 3 กระบวนการที่กฎหมายได้ถูกบัญญัติและนำไปบังคับใช้นั้นสามารถเข้าถึงได้มีความยุติธรรมมีประสิทธิภาพและนำไปใช้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

1. กระบวนการนิติบัญญัตินั้นได้มีการประกาศให้ทราบในเวลาที่เหมาะสมและเปิดเผยให้สาธารณะทราบหรือไม่

2. ร่างกฎหมายที่เป็นทางการและรายงานการประชุมในกระบวนการบัญญัติกฎหมายได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบในเวลาที่ต้องการหรือไม่

3. การเริ่มขั้นตอนทางกฎหมายในศาลได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนไม่มีการแบ่งแยกและไม่ถูกจำกัดอย่างไม่มีเหตุอันควรใช้หรือไม่

4. การพิจารณาและคำตัดสินของศาลจะมีการเผยแพร่ให้ประชาชนทราบและใช้กับคู่ความฝ่ายที่ได้รับผลกระทบทราบโดยทันทีหรือไม่

5. บุคคลทุกคนเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

6. บุคคลมีการเข้าถึงสถาบันทางศาลที่เท่าเทียมกันและเกิดประสิทธิผลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่มีราคาแพงหรือมีอุปสรรคด้านการบริหารที่ไร้กฎเกณฑ์ใช้หรือไม่

7. ได้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพมีความยุติธรรมและมีความเท่าเทียมกันหรือไม่ บุคคลที่ต้องการเข้าถึงความยุติธรรมได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมหรือไม่

8. กฎหมายกำหนดให้มีการชดเชยที่เพียงพอมีประสิทธิผลและชดเชยทันทีให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาชญากรรมหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการที่ได้รับความทุกข์ทรมานหรือไม่ ผู้เสียหายเหล่านี้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดและกลไกการชดเชยหรือไม่

9. กฎหมายเหล่านี้ได้กำหนดให้และอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ของศาลได้ใช้มาตรการลดความยุ่งยากลำบากที่เกิดกับพยานและผู้เสียหาย คุ้มครองบุคคลดังกล่าวจากการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามควรและรับประกันถึงความปลอดภัยจากการข่มขู่และการแก้แค้นรวมทั้งที่จะกระทำต่อครอบครัวและต่อพยานของบุคคล ทั้งก่อนและหลังกระบวนการพิจารณาทางศาลทางการบริหารหรือในกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นที่มีผลต่อประโยชน์ของพวกเขาหรือไม่

หลักการสำคัญ ประการที่ 4 ระบบยุติธรรมได้ดำเนินการโดยสถาบันด้านการยุติธรรม และศาลที่มีอำนาจเป็นกลางและเป็นอิสระโดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

1. อัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ของศาล ได้รับแต่งตั้ง เลื่อนขั้น มอบหมาย ถูกลงโทษ และให้ออกในลักษณะที่เป็นการส่งเสริมความเป็นอิสระและสามารถตรวจสอบได้หรือไม่

2. อัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ศาลได้รับการฝึกอบรมมีทรัพยากรและได้รับค่าตอบแทนอย่างเพียงพอเท่ากับความต้องการของตนหรือไม่อัตราร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรให้แก่ศาลและสถาบันด้านยุติธรรมสำคัญอื่นๆ เช่น ศาลต่างๆ เป็นเท่าใด
3. กระบวนการทางศาลมีขึ้นในลักษณะที่เป็นกลางและปราศจากอิทธิพลที่ไม่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบริษัทเอกชนใช่หรือไม่
4. ทนายความหรือผู้แทนที่ศาลจัดให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาพยานและผู้เสียหายเป็นบุคคลที่มีความสามารถได้รับการฝึกฝนอย่างพอเพียงและมีอำนาจเพียงพอใช่หรือไม่
5. กระบวนการทางกฎหมายและศาลได้รับประกันถึงการเข้าถึงความปลอดภัยและความมั่นคงสำหรับบุคคลผู้ถูกกล่าวหาอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ของศาลอย่างพอเพียงทั้งก่อนระหว่างและหลังกระบวนการพิจารณาของศาลกระบวนการพิจารณาด้านการบริหารและกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นใช่หรือไม่

1.4 หลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บทบัญญัติ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 สาระสำคัญที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ซึ่งนอกจากมาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญเสมอกัน และหมวด 3 มาตรา 25 – มาตรา 46 โดยร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังได้ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยการรับรองเรื่องหลักนิติธรรม ซึ่งได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องความเสมอภาคสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และสื่อมวลชน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับการสาธารณสุขและสวัสดิการ จากรัฐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม สิทธิชุมชน และสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ตลอดจนได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้ รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้และยังได้มีการกำหนดเงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง ไว้ด้วย ซึ่งบทบัญญัติในหมวดนี้ล้วนแต่เป็นไปตามหลักนิติธรรม ทั้งนี้ เพราะบทบัญญัติ ดังกล่าว มีเจตนารมณ์หรือมุ่งส่งเสริมและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นหลักการหรือสาระสำคัญของหลักนิติธรรมด้วย

2. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

2.1 หลักการคุ้มครองมนุษยชนสากล หลักนิติธรรมในปัจจุบันจึงพัฒนามาเป็นหลักนิติธรรมสากล กฎหมายอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ: ประเด็นพื้นฐานทางกฎหมาย โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิมนุษยชนเนื่องจากหลักนิติธรรมมีการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน หลักนิติธรรมสากลที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนี้สอดคล้องอยู่ในอนุสัญญาของสหประชาชาติหลายฉบับ ทำให้บทบาทที่สำคัญของสหประชาชาติประการหนึ่งในปัจจุบันก็คือการสนับสนุนหลักนิติธรรมทั้งในระดับรัฐและในระดับระหว่างประเทศ

โดยรัฐภาคีจะต้องกำหนดหลักความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรีเอาไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อประกันสิทธิเหล่านี้และให้ความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันมากที่สุดระหว่างสตรีและบุรุษ นอกจากนี้อนุสัญญาฯ ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์อันถือเป็นพันธกรณีที่สำคัญของรัฐภาคี เกี่ยวกับสิทธิสตรีในส่วนอื่น ๆ เอาไว้เช่น การปรับปรุงแบบแผนความประพฤติของสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีการป้องกันและปราบปรามการค้าสตรี การสร้างความเสมอภาคกับบุรุษในทางการเมืองระดับประเทศและระหว่างประเทศรวมถึงการดำรงชีวิต การรับรองสิทธิที่จะได้มาและคงไว้ซึ่งสัญชาติของสตรีการประกันความเสมอภาคกับบุรุษด้านการศึกษารวมทั้งการประกันความเสมอภาคกับบุรุษด้านการจ้างงาน ความเสมอภาคกับบุรุษด้านการได้รับบริการสาธารณสุข การประกันความเสมอภาคกับบุรุษด้านกฎหมายรวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทางด้านการสมรส เป็นต้น

2.2 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การขอรับการคุ้มครองกรณีที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในอดีตชั้น ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศ เช่น ในประเทศไทยก็สามารถขอรับการคุ้มครองได้จากองค์กรในกระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม รวมทั้งศาลปกครองตามเงื่อนไข ของกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาลนั้น ๆ นอกจากนั้น ก็ยังสามารถขอรับการคุ้มครองจากองค์กรอิสระ อาทิ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้อีกด้วย

แต่ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของความคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ทำให้ มีการพัฒนากลไกใหม่ ๆ ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยการจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศขึ้น ตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับ นานาชาติโดยสหประชาชาติหรือในระดับภูมิภาค องค์กรระหว่างประเทศดังกล่าวนี้ได้มีส่วนทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ที่เป็นรัฐภาคีสหประชาชาติหรือรัฐภาคีอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้สิทธิมนุษยชนซึ่งตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแต่เดิมถือเป็นกิจการภายในของประเทศนั้น ๆ ได้กลายเป็นสิทธิระหว่างประเทศที่รัฐอื่น ๆ อาจเข้าแทรกแซงเพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนใดๆโดยไม่ถือเป็นการล่วงเกินกิจการภายในของรัฐอื่น ๆ อีกต่อกระบวนการขอความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากองค์กรระหว่างประเทศมาเสนอเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

การขอรับความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากองค์กรระหว่างประเทศตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามนั้น มีทั้งในรูปของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อเท็จจริง ข้อพิพาทและในรูปของศาลระหว่างประเทศ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. การขอรับความคุ้มครองจากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างประเทศ ปกติเกิดขึ้นตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติที่ประเทศไทยร่วมเป็นภาคี เช่น

1) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีมีผลตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2528 มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 30 ข้อ เพื่อรับรองสิทธิสตรีที่สำคัญ ๆ ไว้หลายประการและมาตรการการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีรูปแบบต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในทาง

การเมืองของสตรีสิทธิทางด้านสัญชาติ ทางการศึกษา การจ้างงาน การทำสัญญา การจัดการทรัพย์สิน ความเสมอภาคทางด้านการสมรส ความสัมพันธ์ทางครอบครัว ฯลฯ รวมทั้งได้กำหนดมาตรการในการตรวจสอบจากสหประชาชาติในการติดตามผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาของรัฐภาคีโดยสหประชาชาติ

กลไกรับคำร้องเรียนกล่าวหาทั้งจากรัฐภาคีด้วยกันว่า มีรัฐภาคีอื่น ละเมิดสิทธิมนุษยชนและจากประชาชนที่เป็นพลเมืองในรัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่งว่ารัฐนั้น ๆ ละเมิดสิทธิของตน โดยร้องเรียนไปยังคณะกรรมการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกติกา ฯ โดยการร้องเรียนโดยรัฐภาคี รัฐภาคีใดแห่งกติกาฉบับนี้ อาจประกาศตามบทบัญญัติในข้อนี้ ในเวลาใดก็ได้ว่าตนยอมรับอำนาจของคณะกรรมการในอันที่จะรับพิจารณา คำว่ากล่าวโทษ เพื่อพิจารณา ตามข้ออ้างของรัฐภาคีนั้นว่า รัฐภาคีอื่นไม่ได้ปฏิบัติตามพันธะที่มีตามกติกาฉบับนี้การกล่าวโทษตามข้อนี้อาจได้รับและมีการพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อรัฐภาคีซึ่งได้ประกอบยอมรับอำนาจของคณะกรรมการแล้วเป็น ผู้เสนอคณะกรรมการจะไม่รับคำกล่าวโทษใดๆ หากว่าเกี่ยวข้องกับรัฐภาคีซึ่งมิได้ประกาศเช่นนั้น การพิจารณาคำกล่าวโทษตามข้อนี้ให้เป็นไปตามกระบวนการพิจารณา

2. การขอรับการคุ้มครองจากศาลระหว่างประเทศ ศาลระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นโดยสหประชาชาติที่สำคัญมีอยู่ 2 ศาล คือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และศาลอาญาระหว่างประเทศ

1) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ จัดตั้งขึ้นโดยกฎบัตรสหประชาชาติ เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1949 มีเขตอำนาจและอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎบัตรสหประชาชาติเป็นภาคีแห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศด้วย

เขตอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีอยู่ 2 ส่วน คือ

ก. เขตอำนาจในการวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งเกิดจากการต่อสู้คดีเป็นของรัฐคู่พิพาท ซึ่งมีผลเท่ากับว่า เฉพาะรัฐเท่านั้นที่จะเสนอข้อพิพาทต่อศาลได้

ข. เขตอำนาจในการให้คำแนะนำ ในปัญหาข้อกฎหมายตามที่องค์กรหนึ่งองค์กรใด ที่ได้รับมอบอำนาจให้ขอคำแนะนำจากศาลหรือตามที่บทบัญญัติไว้ในกฎหมายสหประชาชาติรวมทั้งทบวงการชำนัญพิเศษ ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากสมัชชาสหประชาชาติ

2) ศาลอาญาระหว่าง ศาลอาญาระหว่างประเทศจัดตั้งขึ้นตามสนธิสัญญาที่สหประชาชาติ ได้จัดทำขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี เมื่อปี พ.ศ. 2541

อำนาจหน้าที่และเขตอำนาจการพิจารณาคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นไปตามธรรมนูญอาญาระหว่างประเทศ ศาลนี้ตั้งอยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลคือ อาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดในสังคมนระหว่างประเทศคือ อาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมเกี่ยวกับสงคราม อาชญากรรมต่อมนุษยชาติอาชญากรรมการรุกราน

ผู้ที่มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาคดี คือ 1) รัฐภาคีสันธิสัญญาโดยขึ้นเรื่องต่ออัยการประจำศาลอาญาระหว่างประเทศ 2) คณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ ตามหมวด 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับการคุกคามสันติภาพ การละเมิดสันติภาพและการกระทำ ที่เป็นการรุกรานและ3) อัยการประจำศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยอาศัยข้อมูลที่ดินได้รับจากแหล่งต่างๆ

แล้วทำการสืบสวน สอบสวนภายใต้การควบคุมดูแลของผู้พิพากษาของศาลซึ่งประกอบเป็นองค์คณะไต่สวน (Pre-Trial Chamber) จากนั้นจึงจะดำเนินการยื่นร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาต่อไป โดยโทษทางอาญาที่ศาลนี้จะลงโทษแก่ผู้กระทำผิดมีอยู่ 4 ระดับ คือ 1) จำคุกตลอดชีวิต 2) จำคุกไม่เกิน 30 ปี 3) ปรับ 4) ริบทรัพย์สิน ส่วนโทษประหารชีวิตไม่อาจกระทำได้ในธรรมนูญศาล ฯ แต่ยังมีได้ให้สัตยาบัน

3) การขอรับความคุ้มครองจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ (HRC.) คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติเป็นองค์กรที่เพิ่งจัดตั้งขึ้น แทนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติ คณะมนตรีประกอบด้วยผู้แทน 47 ประเทศ สรรหาจากรัฐสมาชิก สหประชาชาติ 192 ประเทศ และทุก 3 ปีจะมีคณะมนตรีสิ้นสุดวาระ 14 ประเทศ จึงต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในทุก 3 ปี

คณะมนตรีมีอำนาจหน้าที่พิจารณาตรวจสอบ สอดส่อง และพิจารณาเกี่ยวกับเรื่อง การส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติและมีได้เป็นไปตามอนุสัญญา หรือกติการะหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะพิจารณาตรวจสอบในทุก เรื่องที่มีการร้องเรียนกล่าวหาจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแล้ว การร้องเรียกกกล่าวหาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยต่อคณะมนตรีนั้นจะมีทางเป็นไปได้มากกว่าการร้องเรียนไปยังองค์กรอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น จะต้องเป็นการกระทำโดยรัฐ มิใช่โดยเอกชน คนใดคนหนึ่งและต้องกระทำอย่างเป็นระบบในวงกว้าง เช่น การฆ่า ล้างเผ่าพันธุ์ หรืออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ เป็นต้น คณะมนตรีชุดนี้ไม่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้ด้วยตนเอง เพียงแต่รายงาน เสนอข้อเท็จจริงและความเห็นเสนอต่อสหประชาชาติ การดำเนินการต่อไปก็ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของสหประชาชาติเท่านั้น และในทางปฏิบัติก็อาจมีเรื่องการเมืองระหว่างประเทศมาแทรกแซงพอสมควร

บทสรุป หลักนิติธรรมสากลมีพื้นฐานจากหลักนิติธรรมภายในซึ่งมีความเป็นมายาวนานตั้งแต่ยุคโบราณ แต่แนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรมที่ได้รับการยอมรับนั้นเริ่มเกิดขึ้นในเมื่อไม่ถึง 2 ศตวรรษ กว่ามา นี้ที่ประเทศอังกฤษยอมทำให้เข้าใจได้ว่าหลักนิติธรรมนั้นมีต้นกำเนิดมาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งหลักนิติธรรมนั้นมีการให้คำนิยามหลากหลายกันไปตามแนวคิดของผู้ให้คำนิยามแต่อย่างน้อยจะต้องเป็นหลักการที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีในชั้นศาลจะต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการพิจารณาคดี ซึ่งศาลจะต้องมีความเป็นกลางไม่เลือกฝ่ายไม่มีการใช้บังคับกฎหมายย้อนหลัง กฎหมายที่นำมาใช้ในการตัดสินจะต้องเป็นกฎหมายที่มีการประกาศอย่างชัดเจนประชาชนสามารถคาดหมายว่าจะได้รับความยุติธรรมจากกฎหมายนั้นและกฎหมายนั้นจะต้องเคารพต่อสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นมาตรฐานที่สุดที่มนุษย์พึงมีอีกทั้งเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย มีความรับผิดชอบตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันกับประชาชน แม้ว่าแนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมภายในรัฐจะได้มีการเสนอและมีการนำมาใช้อย่างต่อเนื่องแต่ปัญหาการส่งเสริมหลักนิติธรรมยังคงมีอยู่ต่อไปและทวีปัญหาความรุนแรงจนกลายเป็นโศกนาฏกรรมของมนุษยชาติ ในช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากการ ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์โดยรัฐบาลนาซีเยอรมัน และการสังหารประชาชนอย่างเหี้ยมโหดในสมัยรัฐบาลนายพลโตโจของญี่ปุ่น ซึ่งได้มีความพยายามในการยกระดับหลักนิติธรรมภายในกลายเป็นหลักนิติธรรมสากลครั้งแรกผ่านศาลอาชญากรรมสงครามที่เมืองนู

เริ่มเบริก ประเทศเยอรมนีและศาลอาชญากรรมสงครามตะวันออกไกลที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นแค่เพียงก้าวแรกแต่ปัญหาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติยังคงมีอยู่และเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ เช่น สงครามกลางเมืองในยูโกสลาเวีย การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์รวันดา การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ประชาชนโดยรัฐบาลเขมรแดง ปัญหาความรุนแรงทางการเมืองในแคว้นดาร์ฟัวร์ ประเทศซูดานใต้ ปัญหาฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชนกลุ่มน้อยต่างๆ หรือปัญหาชนกลุ่มน้อยโรจิงญา และการสังหารผู้ต่อต้านรัฐบาลในประเทศซีเรีย เป็นต้น เป็นต้น ได้ทำให้เกิดความพยายามในการส่งเสริมหลักนิติธรรมสากลขึ้นมาเพื่อเป็นการวางบรรทัดฐานเหนือรัฐเพื่อกำกับมิให้รัฐใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงและละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนได้ตามใจชอบ

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of Racial Discrimination: CERD) กติการะหว่างประเทศว่า ด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือ การลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพและสมาชิกครอบครัว (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families: ICMW) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: CED) จึงถือได้ว่าหลักนิติธรรมสากลกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิ่งที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกันในการยกระดับหลักนิติธรรมสากลนั้นได้มีการจัดทำตัวชี้วัดขึ้นทั้งในระดับองค์การสหประชาชาติและระดับภูมิภาค โดยในระดับสหประชาชาตินั้น ตัวชี้วัดได้จัดทำขึ้นโดยเป็นความร่วมมือระหว่างแผนกปฏิบัติการรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations Department of Peacekeeping Operations or DPKO) สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The Office of the United Nations Commissioner for Human Rights) และหน่วยงานอื่น ๆ ของสหประชาชาติเพื่อเป็นเครื่องมือไปสู่การประเมินการส่งเสริมหลักนิติธรรมภายในรัฐในสถานการณ์หลังความขัดแย้งเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การสหประชาชาติในการคุ้มครองหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านกฎหมาย กล่าวคือ ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเมืองไทยในปัจจุบัน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ควรกำหนดเรื่องการรับรองสิทธิมนุษยชนและสิทธิส่วนบุคคล ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช อย่างชัดเจนและให้ถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นลำดับต้นๆ
2. ให้มีตัวชี้วัดด้านความรับผิดทางกฎหมายของอาเซียนเน้นความรับผิดของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้แทน ขณะที่ภูมิภาคอเมริกานำไปที่ความรับผิดทางกฎหมายจากการบังคับคดีหากมีการกำหนดให้ตัวชี้วัดครอบคลุมจะสร้างกรอบในด้านความรับผิดทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและเป็นหลักประกันสิทธิให้กับประชาชนได้
3. ให้มีการนำหลักการความรับผิดทางกฎหมายมาใช้ในไทยจะต้องมีความสอดคล้องกับหลักจารีตประเพณีท้องถิ่นของประเทศไทย
4. ให้มีการอบรมสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงหลักนิติธรรมสากลอย่างถ่องแท้เพื่อให้รู้ว่าตนมีสิทธิหน้าที่ใด ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดบ้าง จึงจะสามารถใช้หลักนิติธรรมสากลเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้
5. ประเทศไทยควรนำเอาตัวชี้วัดด้านความรับผิดทางกฎหมาย การบริหารกิจการยุติธรรม และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมาใช้กับประเทศไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ความเป็นธรรมแก่การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับคู่ความ
6. การนำตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ มาปรับใช้กับประเทศไทย โดยมีแผนระยะสั้น (3 ปี) กลาง (5 ปี) และยาว (10 ปี)
7. หากมีการนำตัวชี้วัดด้านหลักนิติธรรมสากลมาใช้ควรอาศัยตัวชี้วัดของภูมิภาคเอเชียเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเป็นตัวชี้วัดของไทยเอง
8. หลักนิติธรรมสากลเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น ถ้าต้องการให้ประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติมีความเสมอภาคกับทุกฝ่ายจะต้องมีทรัพยากรมากพอได้แก่งบประมาณ เครื่องมือและบุคคล
9. หลักนิติธรรมเป็นหลักที่ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจากประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เนื่องจากในระบบกฎหมายดังกล่าวศาลมีอำนาจมากในยุคแรกหลักนิติธรรมจึงมีขึ้นเพื่อจำกัดการใช้อำนาจของศาลไม่ให้ศาลใช้อำนาจตามอำเภอใจ แต่ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ซึ่งเน้นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นบ่อเกิดหลักนิติธรรม วิธีจึงแตกต่างกัน การนำหลักนิติธรรมมาใช้จึงต้องใช้ความระมัดระวัง
10. การขอรับการคุ้มครองจากศาลระหว่างประเทศ ศาลระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นโดยสหประชาชาติ ปวงชนชาวไทยควรได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นเอกเทศน์ เมื่อได้รับผลกระทบจากการถูกปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรมสังคม ประชาชนชาวไทยควรได้รับเอกสิทธิในการร้องต่อศาลระหว่างประเทศได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลของประเทศไทย

11. ประชาชนชาวไทย ต้องได้เข้าถึงความยุติธรรมในฐานะที่เป็นกระบวนการที่กฎหมายได้บัญญัติขึ้น และบังคับใช้นั้นสามารถเข้าถึงได้อย่างยุติธรรมได้ถูกนำไปใช้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค
12. ควรจะมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเน้นการศึกษาวิจัยโดยมองบริบทระหว่างประเทศ ซึ่งจะต้องนำมาศึกษาวิจัยในบริบทประเทศไทยต่อไปว่าตัวชี้วัดใดที่เหมาะสมกับประเทศไทยบ้าง

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- กานต์ เสริมชัยวงศ์. (2553) พัฒนาการของสิทธิเด็กในมาตรฐานระหว่างประเทศ. ใน วิชัย ศรีรัตน์ (บรรณาธิการ). สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กฤษณ์ สถิตวัฒนานนท์. (2554) กฎหมายอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ : ประเด็นพื้นฐานทางกฎหมาย (Crimes against Humanity). บทบัณฑิตปีที่ 67 (ฉบับที่ 4), 1-22. กรมเอเชียใต้ตะวันออกเฉียงและแอฟริกา. กระทรวงการต่างประเทศ. “สหภาพแอฟริกา (AfricanUnionAU).” (อ อ น ไ ล น) เ ข า ถึ ง ไ ต้ จ า ก : <http://sameaf.mfa.go.th/th/organization/detail.php?ID=2>สืบค้น 28 มีนาคม 2559
- คมกฤษ หาญพิชาญชัย. (2551) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการถูกบังคับให้หายสาบสูญ : ผลกระทบทางกฎหมายต่อประเทศไทย. วิทยานิพนธ์, นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. **หลักนิติธรรม. ในรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี**
ธรรมศาสตร์สัญญาธรรมศักดิ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2552). **หลักนิติธรรม.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ
- มาห์เตฟ โมฮาน. (ม.ป.ท.). **หลักนิติธรรมสำหรับสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน : การศึกษาวิจัยในระดับเสันฐาน.** วันที่ค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://hrrca.org/system/files/Rol%20synthesis%20-%20in%20Thai.pdf>.
- มติชนออนไลน์. **แจ่งข่าวหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนUN ย้ำไทยเคารพสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น**
<http://www.matichon.co.th/news/114625> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2559.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2553) **หลักนิติรัฐและนิติธรรม .** วันที่ค้นข้อมูล, 25 มีนาคม 2559 เข้าถึงได้จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1431>.
- วสันต์ ลิ้มปีเฉลิม. (2008). สถานะของสถาบันตุลาการตามหลักการประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม (หรือหลักนิติรัฐ).วันที่ค้นข้อมูล, 25 มีนาคม 2559 เข้าถึงได้จาก <http://thaingo.org/writer/view.php?id=1018>.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.**
กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2548). **นิติปรัชญา.** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา ศาลรัฐธรรมนูญ ยึดหลักนิติธรรม คำจูนประชาธิปไตย คำจูลประชาธิปไตย
หวังไยสิทธิและเสรีภาพของประชาชนรุ่นที่ 14 (2559) : กรุงเทพมหานคร

เอกสารภาษาอังกฤษ

ASIAN Intergovernmental Commission on Human Rights (2010-2015)

ASIAN Intergovernmental Commission on Human Rights(Term of Reference) Five-Year. Work Plan of The ASIAN Intergovernmental Commission on Human Rights .

Abraham G. G. (n.d.). **History and Essential Principles of Rule of Law.** Retrieved March 27, 2016 from <http://asmarino.com/articles/1452-history-and-essential-principles-of-rule-of-law>

About us. **The Rule of Law Institute of Australia.** Retrieved, March 27, 2016 from <http://www.ruleoflaw.org.au/about-us/> Anthony Woodiwiss. (2005). Human rights.London :Routledge.

André Nollkaemper. (2011). **National courts and the international rule of law.**Oxford ; New York : Oxford University Press.

Angelis J.T., Harrison. J.H. (2003) **History and Importance of the Rule of Law**, n.p. Arthur Dyevre,Ph.D. Zum Anfang der Metadaten The Rule of Law in France. Retrieved March 27, 2016, from <http://wikis.fu-berlin.de/display/SBprojectrol/> France.

Beatty D. M. (2004). **The Ultimate Rule of Law.** Oxford: Oxford University Press.

Bullard A. (ed). (2010). **Human Rights in Crisis.** Surrey: Ashgate Publishing Limited.

Kevin Tan Yew Lee & Mahdev Mohan (eds.). (2011). **Rule of Law for Human Rights in the Asean Region: A Base-lineStudy.** Jakarta: Human Rights Resource Centre.

ml Kelly J. (1992). **Q Short History of Written Legal Theory,** Oxford : Clarendon Press.

Organization of American States. (2008). **Guidelines for preparation of progress indicators in the area of economic, social and cultural rights, document OEA/Ser.L/V/II.132.** Organization of American States.

Matam Farrall. (2009). **United Nations sanctions and the rule of law.**Cambridge : Cambridge University Press. Joseph Raz. "The Rule of Law and Its Virtue"

Madev Mohan, (2011) **Rule of Law for Human Rights in the ASEAN Region: A Synthesis.**

in Rule of Law for Human Rights in the Asean Region: A Base-line Study, David Cohen, Kevin Tan Yew Lee and Mahdev Mohan (eds.) (Jakarta:

Human Rights

Resource Centre.